

”Ei voi lohduttaa ilman että sydämellään lohduttaa---”

**VARHAISKASVATTAJIEN NÄKEMYKSIÄ LOHDUTUKSESTA
PÄIVÄHOIDOSSA**

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Visamäki, Sosiaalialan koulutus

kevät, 2018

Tarja Peltonen

Sosiaalialan koulutus
Visamäki

Tekijä	Tarja Peltonen	Vuosi 2018
Työn nimi	”Ei voi lohduttaa ilman että sydämellään lohduttaa---” VARHAISKASVATTAJIEN NÄKEMYKSIÄ LOHDUTUKSESTA PÄIVÄHOIDOSSA	
Työn ohjaaja	Päivi Veikkola	

TIIVISTELMÄ

Varhaiskasvatuksen perusteissa 2016 mainitaan, että ”lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan.” Opinnäytetyön tavoite oli tutkia, mitä lohdutus normaaleissa päiväkodin tilanteissa on ja milloin sitä erityisesti tarvitaan. Työssä selvitettiin varhaiskasvattajien näkemyksiä lohdutuksesta päivähoitossa.

Opinnäytetyö oli kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Aineisto kerättiin teemahaastattelemalla kuutta varhaiskasvattajaa kahdessa yksityisessä päiväkodissa Pirkanmaalla. Aineisto analysoitiin teemoittelemalla. Tietoperustassa käsiteltiin lohdutusta ja kiintymyssuhdeteoriaa.

Suurin osa haastatelluista mainitsi, että lohdutus on läsnäoloa. Siinä vahvistuu lapsen ja varhaiskasvattajan välinen suhde. Haastatellut mainitsivat lohduttamisessa tärkeäksi turvallisen ilmapiirin ja tutut aikuiset, sylin ja lähellä pitämisen tärkeyden sekä lapsen hyväksymisen kaikkine tunteineen. Lohdutuksessa autetaan lasta käsittelemään harmitusta ja pääsemään siitä yli. Tunteiden sanoitus mainittiin hyvänä työkaluna. Aikuinen voi saada lohdutustilanteessa lohtua myös lapselta ja varhaiskasvatuskeskustelussa kasvattaja voi lohduttaa myös vanhempaa.

Tekijän ymmärrys aikuisen läsnäolon tärkeydestä lapsen tunnetiloissa päivähoitossa vahvistui. Opinnäytetyö auttaa päivähoiton ammattilaisia syventymään aiheeseen ja toimii kimmokkeena jatkotutkimuksiin.

Avainsanat lohdutus, varhaiskasvattaja, tunteet, kiintymyssuhde

Sivut 26 sivua, joista liitteitä 1

Degree programme in Social services
Visamäki

Author	Tarja Peltonen	Year 2018
Subject	Early childhood educator's views on comforting in daycare	
Supervisor	Päivi Veikkola	

ABSTRACT

"Child has a right to be comforted when needed", according to the national Core Curriculum for Early Childhood Education 2016. The aim of the study was to examine the views early educators have of comforting in day care. The study looked into what comforting is in normal day care situations and when it is especially needed.

The study was a qualitative study. The material was collected with theme interviews of six early educators in two private day care centres in Pirkanmaa region. The material was analyzed by using thematical method.

Theoretical background discussed what comforting is, different ways of comforting and when it is needed in day care. Attachment theory was also mentioned.

Most of the interviewees mentioned that comforting is presence. It strengthens the relationship between the child and the early educator. The interviewees mentioned the importance of safe atmosphere and familiar adults, holding a child on lap and the importance of being close and accepting the child with all his feelings. Comforting helps the child to deal with and get over things that made him feel sad or irritated.

The authors understanding of the importance of an adult's presence in child's emotions in day care was strengthened. The study helps early educators to focus on the subject and it encourages to futher research.

Keywords comfort, early education, emotions, attachment theory

Pages 26 pages including appendices 1 page

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	2
2.1	Lohdutus.....	2
2.1.1	Syli, kosketus ja läsnäolo	2
2.1.2	Aktiivinen kuuntelu ja tunteiden sanoitus	3
2.1.3	Aikuisen tuki ja myötätunnon merkitys	4
2.2	Milloin lapsi tarvitsee lohdutusta?.....	4
2.2.1	Tulo päiväkotiin	4
2.2.2	Kipu tai harmitus	5
2.2.3	Viha	6
2.3	KIINTYMYSSUHTEEN TÄRKEYS.....	6
2.3.1	Kiintymyssuhteen eri tasot.....	7
2.3.2	Kiintymyssuhteen tukeminen päiväkodissa	8
3	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	9
3.1	Kengu-Ru tutkimushanke	9
3.2	Väitöskirja varhaiskasvattajien toiminnasta päiväkodissa.....	11
3.3	Lopputyö aiheesta Lapset arvioimassa päivähoiton laatua	11
4	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	12
4.1	Tutkimustehtävä	12
4.2	Teemahaastattelu	13
4.3	Analyysi	14
4.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	14
5	TULOSTEN ESITTELY.....	15
5.1	Mitä lohdutus on?	15
5.1.1	Lohdutus on läsnäoloa ja hyväksyntää.....	15
5.1.2	Lohdutus on syliä ja kosketusta.....	16
5.1.3	Lohdutus on lapsen tunteiden huomioimista ja niiden sanoitusta.....	16
5.2	Mikä lohdutuksen tavoite on?	16
5.2.1	Lohdutus tuo turvallisen olon.....	16
5.2.2	Lohdutus lähentää	17
5.2.3	Lohdutus poistaa kivun.....	17
5.3	Milloin lohdutuksen tarvetta on?	18
6	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	19
6.1	Johtopäätökset.....	19
6.2	Pohdinta	22
	LÄHTEET.....	23

Liitteet

Liite 1 Haastattelukysymykset

1 JOHDANTO

Parivuotias lapsi itkee. On aika nukahtaa, mutta vierellä on tutun äidin sijaan hoitotäti. Iltasadut on luettu ja menty nukkumaan omaan sänkyyn. Silti itku tulee, vahva ja lohduton. Hoitotäti pysyy tyynenä ulkoisesti, mutta sisältä sattuu. Miten voi lohduttaa lasta, joka kaippaa vain omaa tuttua äitiä, etäisen hoitotädin sijaan? Ympäröivä tuttu huone ja väsymys saavat lohpulta voiton. Lapsi nukahtaa rauhalliseen uneen. Hoitotäti jää miettimään lohdutonta itkuja ja lohduttamisen taitolajia. Tämän vahvan kokemuksen ja siitä kumpuaman avuttomuuden innoittamana minä, lapsen satunnainen hoitotäti päätän tehdä lopputyön lohdutuksesta. Noin puoli vuotta tämän tilanteen jälkeen saan myös lohdullisen kokemuksen samaisen pojan nukuttamisesta. Silloin lapsi on jo vanhempi ja nukahtaa kanssani ilman itkuja.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa 2016 sanotaan: ”Lapsella on oikeus saada lohdutusta sitä tarvitessaan.” Siinä kehoitetaan pitämään huolta myös lapsen fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Turvallinen ilmapiiri mahdollistaa sen, että lapsi voi näyttää tunteensa ja tarvittaessa saa niiden käsittelyyn ja itsesäätelyyn aikuisen apua. (Opetushallitus 2016, 31,32.)

Oma kokemukseni päivähoidosta ja lohduttamisesta koskettaa oman lapseni viemistä päiväkotiin. Poikani aloittaessa uuden päiväkodin hän aluksi itki eikä olisi päästänyt minusta irti. Oli vaikea jättää itkevää lasta päiväkotiin. Lohtua toi hetkeä myöhemmin tullut valokuvaviesti kännykkään, jossa poika leikki jo iloisesti päiväkodissa. Päiväkodin hoitajat ottivat itkevän lapseni heti syyliin ja osasivat lohduttaa myös hätäilevää äitiä viestillä kännykkään.

Tutkin työssäni lohdutusta päivähoidon henkilökunnan kuvailemana. Mitä se heidän mielestään on ja miten ja missä tilanteissa sitä annetaan ja mikä on lohdutuksen tavoite. Pienet lapset tarvitsevat ”tuttujen ja turvallisten ihmisten läheisyyttä, syyliä ja lohdutusta.” (Sinkkonen 2017.) Työssäni selvitän, miten se toteutuu päivähoidossa. Työssäni puhun normaalista lohduttamisesta arjessa. Teoriaosuudessa kerron mitä lohdutus on, lohdutuksen eri tapoja ja missä tilanteissa sitä tarvitaan. Käsittelen myös kiintymyssuhdeteoriat ja sen tukemista päivähoidossa. Teoriaosuuden jälkeen käsittelen aiempia tutkimuksia, joita en suoranaisesti lohdutuksesta löytänyt. Sen jälkeen tarkastelen kvalitatiivista tutkimusta, teemahaastattelua ja analyysia sekä esittelen tulokset. Johtopäätökset ja pohdinta käsitellään työni lopussa.

Työelämäyhteytenä on kaksi yksityistä Pirkanmaalaista päiväkotia. Työni tuo valaistusta aiheeseen varhaiskasvattajille ja opiskelijoille ja toimii jatkossa innoittajana uusiin tutkimuksiin aiheesta.

2 TEORETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa käsittelen lohdutusta ja lohdutuksen eri tapoja. Käyn läpi missä tilanteissa lohdutusta tarvitaan. Teoriaosuuden lopussa käsittelen kiintymyssuhdetta ja sen tukemista päiväkodissa.

2.1 Lohdutus

Lohdutus tarkoittaa ”voiman, toivon tai tunneperäisen helpotuksen tarjoamista henkilölle, joka kokee kipua, surua tai jonkin menetystä” (Broberg, Hagström, Broberg 2016, 71). Lohdutus on ihmisen perustarpeita. Lapsi tarvitsee aikuisen huolenpitoa, turvaa ja lohdutusta. Lapsen tulee tietää, että hänen tarpeisiinsa vastataan ja että häntä pidetään tärkeänä. Vuorovaikutuksessa, jossa lapsi saa tukea ja lohtua tarvittaessa hän oppii luottamaan aikuisen ja tulevaisuuteen. Lapsi tarvitsee erityisesti turvallisen sylin, lohdutusta ja kokemuksen siitä, että hän on hyväksyty. (Haapsalo, Kirkkopelto & Repo 2016, 44, 45.)

Lohduttaminen on yksinkertaista. Siinä hyväksytään lohdun saajan tunteet ja rauhoitetaan häntä. Siinä eletään mukana lapsen tunteissa, mutta ei anneta niiden vaikuttaa omaan tunnetilaan. Kuunteleminen myötätunnolla asenteella ja vastauksen palauttaminen lohdutettavalle vähän eri sanoilla saa paljon aikaan. (Kajander-Ruuth, 2016.)

2.1.1 Syli, kosketus ja läsnäolo

Syli on lapselle paras lohdutuksen paikka. Pieni vauva on avuton ja täysin hoitajastaan riippuvainen. Vauva tarvitsee hoivaa ja hoitajan syliä voidakseen hyvin. Sylissä vauva rauhoittuu. (Sinkkonen, 2016, 11,12.)

Lapsen saadessa huolenpitoa ja hoivaa hän ymmärtää olevansa arvokas ja rakastettu. Se auttaa lasta arvostamaan itseään ja osoittamaan myös itseä kohtaan myötätuntoa. Saatuaan riittävästi hoivaa ja huolenpitoa lapsi voi saada tukea ja lohdutusta sisäistettyjen mielikuvien kautta. Ne auttavat lasta tai aikuista kokemaan turvaa myös ilman toisen ihmisen läsnäoloa. (Sinkkonen, 2016, 17, 110.) ”Se, että lapsi saa ahdistuksessaan lohdutusta, on tärkeää. Pitää olla syli, johon pääsee itkemään.” (Raimovaara, 2012.)

Syliä voidaan tarvita myös silloin, kun lapsi on hämmentynyt suurten tunteidensa kanssa. Tällöin aikuisen on tärkeä hyväksyä lapsen tunteet ja antaa lapselle turvallinen hetki ilmaista tunteitaan, sylissä tai aikuisen läsnäolossa. Lapsi on ihmeissään voimakkaista tunteistaan ja tarvitsee aikuisen apua selvitäkseen niistä. Voimakkaitakaan tunteita ei tarvitse pelätä, vaan olla läsnä lapselle ja lohduttaa, että kaikki tunteet menevät ajallaan ohi eikä niissä sinänsä ole mitään väärää tai vaaraa. (Tahkokallio 1995, 27.)

Lapsen kokiessa vastoinikäymisiä hän hakeutuu tutun aikuisen syliin. Sylissä lapsi pystyy rauhoittumaan ja saa kokea turvaa. Halauksen, silityksen ja sylissä pitämisen kautta vapautuu oksitosiinia lapsen kehoon, joka taas vähentää stressihormoni kortisolia. Kosketus on puhumista parempi keino, sillä se vaikuttaa kehon sisälle. Lapsen pitäminen sylissä rauhoittaa myös vanhempia. Mitä pienempi lapsi on, sitä enemmän hän tarvitsee aikuisen apua tunteidensa säätelyyn. (Uvnäs-Moberg, 2013.)

Pieni lapsi tarvitsee hoitajansa apua tunteidensa kanssa. Hoitaja on tietoinen lapsen tunnetiloista ja niiden mukaan ohjailee toimintaansa. Negatiivisten tunteiden tullessa hoitaja ohjaa lasta niiden yli. Hoitajan läsnäolo saa lapsessa aikaan turvallisuuden tunteen ja lapsen ollessa peloissaan tai pahoillaan, hoitaja lohduttaa. Hoitaja auttaa suuttunutta lasta rauhoittumaan ja ymmärtää väsynyttä lasta. Hän myös auttaa lasta asioissa, joita lapsi ei vielä itse osaa. Hoitaja ”toimii lapsen tunteiden säätelijänä, herättää positiivisia tunteita ja tyynnyttää negatiivisia.” Nämä kokemukset auttavat lasta hiljalleen säätelämään itse tunteitaan. Tässä emotionaalinen suhde hoitajan ja lapsen välillä on ensisijaisen tärkeä. Luottamus hoitajan ja lapsen välillä on ensiarvoista ja se, että hoitajalle lapsen tunteet ovat tärkeitä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 27,28.)

2.1.2 Aktiivinen kuuntelu ja tunteiden sanoitus

Aktiivinen kuuntelu on tärkeä työkalu työskennellessä lasten parissa. Lasta lohduttaa ja hän saa kokemuksen arvostaan ja tärkeydestään, kun hän tulee kuulluksi. Aktiivinen kuuntelu on sitä, että kuuntelee tarkasti toisen sanomista ja omalla vuorollaan kuvailee sen, mitä on kuullut toisen sanovan. Tässä on tärkeää hyväksyä asenne kuulemaansa kohtaan. Aktiivinen kuuntelu vaatii harjoittelua. Liian helposti alamme myös ohjata ja yrittämme välttää negatiivisen informaation kuuntelemista. Jos opimme palauttamaan lapsen negatiivisen kommentin hänelle takaisin ilman omia agendoja, lapsi joutuu miettimään omaa katsantokantaansa uudesta näkökulmasta. Näin hän oppii hoitamaan omat tunteensa itse. (Tahkokallio 1995, 65-67.)

Aktiivisen kuuntelun ja lohdun tarjoamisen avain on siinä, että on läsnä lapselle ja hyväksyy lapsen kokemat tunteet. Lapsi ei tarvitse kaikkietävää hoitajaa, vaan tunteen siitä, että häntä kuullaan ja että hänen kaikki tunteensa ovat sallittuja. Aikuisen läsnäolo ja myönteinen huomio hoitaa lasta ja auttaa häntä käymään läpi kokemuksiaan ja tunteitaan. (Kauppila, 2016.)

Raisa Cacciatore kehottaa kasvattajaa olemaan menemättä lapsen tunnepurkaukseen mukaan. Lapsen itkiessä esimerkiksi epäonnistumisen tähden, on hyvä antaa lapselle oikeus tuntea kiukkua tai surua yms. Olla läsnä lapsen tunnepurkauksen aikana, osoittaa myötätuntoa ja hyväksyntää. Voi sanoittaa lapsen tunteen: Taidat olla pettynyt, nyt sattuu jne. Lasta ei

saa jättää yksin. Aikuisen tulee kestää lapsen tunnetila. Tunteet tulevat ja menevät. Niin myös tämäkin tunne. (Cacciatore & Heimonen 2012.)

2.1.3 Aikuisen tuki ja myötätunnon merkitys

Lapsi tarvitsee aikuisen apua vahvojen tunteidensa kanssa. Hän ei vielä pysty ”kannattelemaan omia tunteitaan”, vaan tarvitsee hoivaa ja tukea siinä. (Sinkkonen 2016, 127.) Sinkkonen puhuu myös myötätuntoisesta katseesta, joka rohkaisee ja lohduttaa surullista lasta tai aikuista. Lasta ei saisi jättää yksin suurten tunteidensa kanssa. Hän tarvitsee aikuista. (Degerholm, 2015.) Lapsen mahdollista pettymyksen tunnetta ei saisi vähätellä. Lasta ei myöskään saisi tuomita tai syyllistää tunteistaan tai niiden kypsymättömästi ilmaisemisesta. Lasta tulee auttaa kestämaan ja purkamaan vahvat tunteensa yhdessä aikuisen kanssa. (Haapsalo ym. 2016, 45.)

Ujo lapsi voi tarvita rohkaisua ja lohdutusta uskaltaakseen mennä toisten lasten mukaan leikkiin. Lapsen kanssa mennään yhdessä jännittäviin tilanteisiin, eikä lasta viedä niihin väkisin. Leikkitilanteeseen mennessä aikuinen pitää huolta, että ujo lapsi otetaan hyvin vastaan ja että leikki alkaa sujua. Mitä enemmän positiivisia kokemuksia arka lapsi saa sosiaalisista tilanteista, sitä nopeammin pelko mennä niihin hälvenee. (Keltikangas-Järvinen 2012, 61.)

Lapselle on tärkeä saada osakseen myötätuntoa ja arvostusta. Kotona ja päiväkodissa lapselle tarjotut kokemukset muokkaavat lapsen aivoja. Aikuisen osoittaessa ”lapselle runsaasti kokemuksia myötätunnosta, kehityy lapsen psyykinen joustavuus.” Hyväksyvä, kannustava, ohjaava ja kunnioittava kasvuympäristö tukee lapsen kehitystä. ”Se mitä vahvistetaan, vahvistuu. Se, mitä lapsi kokee usein, muuttuu hänelle tyypilliseksi tavaksi kokea.” (Juusola, 2011, 16-17.)

2.2 Milloin lapsi tarvitsee lohdutusta?

Tässä luvussa käsitellään, milloin lapsi tarvitsee lohdutusta päiväkodissa ja miten helpottaa lapsen ikävää päivähoidon aikana. Luvun toisessa osassa käsitellään kiintymyssuhdetta, kiintymyssuhteen eri muotoja ja miten kiintymyssuhdetta voi tukea päivähoidossa.

2.2.1 Tulo päiväkotiin

Suuri lohdutuksen tarve päivähoidossa on lapsen tullessa päiväkotiin. Lapsi jättää tutun ja turvallisen vanhemman läsnäolon ja menee uusien hoitajien kanssa lapsiryhmään, jossa on monia saman ikäisiä lapsia. Rusasen (2011, 17) mukaan pienen lapsen joutuminen eroon vanhemmastaan päivähoidon ajaksi voi pahimmassa tapauksessa vahingoittaa lapsen kehitystä. Siksi on tärkeää, että päivähoidon henkilökunta osaa ottaa vastaan lapsen hädän ja vastaa siihen oikealla tavalla. Suurin riski on silloin, jos lapsi joutuu

liian aikaisin ja liian kauaksi aikaa eroon hänelle tärkeimmästä ihmisestä. (Rusanen 2011, 17,18.)

Lapsen päiväkotiin tulo on hänelle erokokemus vanhemmasta. Hän tarvitsee hoitajalta tukea siihen, että vanhempi palaa hakemaan lasta. On tervettä ikävöidä vanhempaa ja tässä ikävässä helpottaa tunteen jakaminen hoitajan kanssa. Lapsen on tärkeä tietää, että vanhemman ikävöiminen on sallittua. Jos hoitaja on lapselle läsnä oleva turvallinen aikuinen, voivat siirtymätilanteet parhaimmassa tapauksessa lisätä lapsen luottamuksen ja selviytymisen kokemusta omassa elämässään. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.)

Päiväkotipäivän aikana voi lapsella tulla ikävä vanhempaansa. Tätä helpottamaan voi lapsi tuoda kotoa tutun turvalelun päiväkotiin. Turvalelun mukanaolo saattaa lohduttaa lasta hänen ollessaan erossa vanhemmastaan. Se tuo parhaassa tapauksessa lapselle mieleen turvallisuuden tunteen. Turvalelua ei saisi jättää vain reppuun, vaan sitä pitäisi saada kantaa mukana koko päivän ajan. (Rusanen 2011, 95.) Joissain päiväkodeissa lapsi voi katsella kuvaa vanhemmistaan hoitopäivän aikana. Päiväkotiin voi tehdä pienen valokuvakansion läheisistä ihmisistä. Sitä voidaan katsella ikävän tullessa. Valokuva omasta perheestä auttaa lasta pitämään mielessään mielikuvaa vanhemmistaan pitkän päiväkotipäivän ajan. (Kalliala 2008, 124.)

Riittävä tutustuminen päiväkotiin ja sen kasvattajiin auttaa lasta sopeutumaan päiväkodissa oloon. Tutustumisvaiheessa vanhempi voi olla lapsen mukana päivähoidossa ja hoidon alussa lapsen päivät olisi hyvä pitää melko lyhyinä. Olisi hyvä, että hoidon alussa sama kasvattaja ottaisi pienen, alle kolmevuotiaan lapsen vastaan joka päivä. Tämä auttaisi lasta luomaan luottamuksellisen suhteen ensin yhteen kasvattajaan ja myöhemmin hänen kauttaan myös muihin ryhmän kasvattajiin. Tämä auttaisi myös vanhempaa, sillä hän tietäisi keneltä kasvattajalta kysyä päiväkodin käytännöistä ja lapsen asioista. (Broberg ym. 2016, 157,158.)

2.2.2 Kipu tai harmitus

Toinen lohdutuksen paikka on lapsen satuttaessa itsensä. Päiväkodissa kasvattajalla on välillä monta tehtävää yhtä aikaa, jolloin kasvattajan huomio jakaantuu moneen eri suuntaan. Kasvattajan on samanaikaisesti autettava, ohjattava ja otettava huomioon monen lapsen tarpeet. Tämä on haaste niin lapsille kuin kasvattajillekin. (Kalliala 2008, 132.)

Tahkokallio (1995, 104, 105) kehottaa kasvattajia ymmärtämään itseään satuttanutta lasta. Lapsen kipu otetaan todesta, eikä sitä saa vähätellä. Lasta kuunnellaan aktiivisesti ja sylissä olon tai haavaan puhaltamisen tai sen hoitamisen jälkeen olo useasti helpottuu. Pahan olon ja harmin tunteita ei aina ole helppo kuunnella lapsen itkiessä ihan lähellä. Niitä helposti

haluaa tukahduttaa. Niitä ei kuitenkaan saisi vähätellä tai painaa alas, sillä silloin lapsi voi oppia kätkemään tunteensa. (Kinnunen, 2005, 114.)

2.2.3 Viha

Oksanen (2015) kirjoittaa pienen lapsen usein pelkäävän omaa vihanpurkaustaan, sillä hän on silloin tilassa, jossa hän ei tiedä miten toimia. Siksi hänen tulisi päästä lohduttavaan syliin kohtausten lopussa. Jo pieni lapsi oppii olemaan näyttämättä niin sanottuja negatiivisia tunteita, sillä ne koetaan helposti häpeällisiksi. Pieni lapsi on ehkä torjuttu hänen oltua vihainen tai osoitettua kiukkua. Hän oppii, että viha on vaarallista ja häpeällistä ja se pitää peittää. Jos on kätkenyt vihan tunteensa jää myös paitsi siitä elinvoimasta, joka kaikkiin tunteisiin liittyy. (Oksanen 2015.)

Lapsen suuttuessa aikuisen olisi hyvä pysyä rauhallisena. Kiukku seuraa usein pettymyksiä tai turhautumisia. Se on luonnollinen reaktio esimerkiksi aikuisten asettamiin rajoihin. Lapsi tarvitsee kiukkunsa käsittelyyn usein aikuisen apua. Aikuinen pitää huolta, ettei lapsi satuta itseään tai toisia, antaa tilaa lapsen tunnepurkaukselle ja voi myös sanoittaa lapsen tunnetta. Kiukkuinen saa olla, mutta ketään ei ole lupa satuttaa. (Kinnunen 2005, 115.) Lohdutusta tarvitaan myös lapsen rikottua sovittuja sääntöjä tai tehtyä jotain sopimatonta. Tästä voi seurata häpeää, syyllisyyttä tai pelkoa, joka sulaa pois sylissä tai hoitajan hyväksyvässä läsnäolossa. (Sinkkonen 2016, 126.)

Broberg ym. (2016, 219) kuvaa kuinka lapsen eri tunteet vaikuttavat siihen, miten me vastaamme niihin. Lapsen ollessa surullinen meidän on usein helppo mennä ja lohduttaa häntä. Lapsen ollessa vihainen, on asenteemme lasta kohtaan usein erilainen. Saatamme alkaa väitellä tai ottaa yhteen lapsen kanssa, vaikka lapsi saattaisi tarvita juuri lohdutusta. Hoitajan ei saisi vastata lapsen vihaisuuteen vihalla. Hoitajan tulisi kuunnella lasta ja ymmärtää, mikä tunne lapsella on sillä hetkellä. Tunnetta ei pitäisi heti tukahduttaa, vaan ottaa se vastaan. (Broberg ym. 2016, 219.)

2.3 KIINTYMYSSUHTEEN TÄRKEYS

Puhuttaessa lohdutuksesta päivähoidossa on hyvä puhua kiintymyssuhteen tärkeydestä. Sana kiintyä tarkoittaa henkisesti ja tunnepohjaisesti johonkin kiinni kasvamista. Kiintyminen englannin kielellä on attachment, jossa ajatuksena on, että pienempi on kiinnittynyt isompaan. Kiintymyssuhdeteoria on prosessi, jonka tuloksena lapsen ja hänen ensisijaisen hoitajansa välille syntyy psykologinen "liitto". Tämän kiintymyssuhteen kautta lapsi saa lohdutusta ja turvaa ja uskaltautuu sen avulla tutkimaan ympäröivää maailmaa. (Salminen & Tynninen 2011, 23.)

Kiintymyssuhde tarkoittaa sitä, että lapsi on riippuvainen häntä hoitavasta vanhemmasta tai muusta ensisijaisesta huoltajasta. Siinä on kyse lasta ensisijaisesti hoitavan ihmisen kyvystä ja halukkuudesta tukea lapsen tarvetta turvaan ja lohdutukseen. Tämän suojan turvin lapsi kokee olonsa turvalliseksi ja uskaltaa leikkiä ja tutkia ympäristöään. Lapsi, joka on saanut riittävästi hoivaa, kokee, että häntä hoitavat aikuiset ovat hänelle huolenpidon ja lohdun lähteitä. Tämä positiivinen odotus auttaa lasta myös tulevana kasvuvuotena. Vastaavasti lapset, jotka eivät ole saaneet kokea lohdutusta ja hoivaa sitä tarvitessaan, eivät osaa sitä toissijaisilta hoitajiltakaan hakea. Tällöin päiväkodin henkilökunnan olisi hyvä olla tarkkana ja etsiä tapoja, miten tällaista lasta voisi lohduttaa ja auttaa vastaanottamaan huolenpitoa. Kasvattajan tulisi pitää huolta lapsen turvallisuudesta ja auttaa tätä tarvittaessa. Kasvattajan ihailu ja kannustus rohkaisee lasta tutkimaan ympäristöään. Lapsen kokiessa uhkaa, kasvattaja ottaa lapsen syliinsä, lohduttaa tai sanoittaa tunteita. (Broberg ym. 2011, 18, 33, 34, 45, 105.)

Alle kolmevuotias lapsi tarvitsee sitä, että hän voi muodostaa vahvan siteen ja kiintymyssuhteen yhteen häntä pääsääntöisesti hoitavaan aikuiseen. Tässä iässä lapsi ei kaipaa eroa häntä hoitavasta vanhemmasta, vaan ymmärrettävästi protestoi, jos vanhempi meinaa jättää hänet vieraan hoitoon. Lapsen tarve olla häntä ensisijaisesti hoitavan vanhemman kanssa on myönteinen merkki emotionaalisesta ja kognitiivisesta kehityksestä. (Rusananen, 2011, 21.)

2.3.1 Kiintymyssuhteen eri tasot

Kiintymyssuhde kehittyy vauvan ja hänen ensisijaisen hoitajansa välillä erityisesti lapsen ensimmäisten elinvuosien aikana. Vauvan kyky kestää voimakkaita tunnetiloja on alussa huono. Siihen hän tarvitsee hoitajansa apua ja lohdutusta. Jos lapsi saa apua tunnetiloihinsa hänellä kehittyy luottamus ilmaista tunteitaan myös vastaisuudessa. Mikäli lapsen tarpeisiin ei vastata systemaattisesti, lapsi voi oppia tukahduttamaan tunteidensa ilmaisemista. Hoivakokemuksiensa mukaan lapsi alkaa käyttäytyä tavalla, joka tuo helpoiten hoitajan lapsen lähelle ja vastaavasti välttää käytöstä, joka vie hoitajan pois hänen luotaan. Näiden kokemusten kautta syntyy niin sanottuja työskentelymalleja, jotka ohjaavat lapsen tulevaa käyttäytymistä. (Sinkkonen 2004.)

Kiintymyssuhteet jaotellaan yleisesti turvallisiin ja turvattomiin. Turvallisessa kiintymyssuhteessa lapsen turvan ja ravinnon tarpeisiin on vastattu ajallaan ja lapsi luottaa vanhemman kykyyn pitää hänestä huolta. Lapsella on kehittynyt perusturvallisuuden tunne. (Sinkkonen & Pihlaja 1999, 23,24.)

Välittelevässä kiintymyssuhteessa vanhempi ei ole vastannut lapsen perustarpeisiin riittävästi. Tällöin lapsesta voi tulla helppo ja sopeutuvainen

lapsi, joka ei uskalla näyttää kielteisiä tunteitaan vanhemmalle. Välttelevästi kiinnittynyt lapsi joutuu tarkkailemaan vanhemman reaktioita tietääkseen, miten tätä miellyttää. (Sinkkonen & Pihlaja 1999, 24.)

Ambivalentissa kiintymyssuhteessa lapsen tarpeita ei ole täytetty eikä suhde lapsen ja vanhemman välillä ole riittävä turvallisuudentunteen saavuttamiseksi. Ambivalentisti kiinnittyneet lapset näyttävät herkästi voimakkaita kielteisiä tunteita, koska aikuisen huomion saa parhaiten raivo-kohtauksella. (Sinkkonen & Pihlaja 1999, 24.)

Organisoitumattomasti kiinnittynyt lapsi on jo pienenä kokenut hylkäämistä, ehkä jopa pahoinpitelyjä. Hänen kykynsä kiinnittyä arvaamattomaan vanhempaan on puutteellinen. Kaltoin kohdeltu lapsi voi silti saada turvallisen kiintymyssuhteen hyvässä sijaisperheessä. (Sinkkonen & Pihlaja 1999, 25.)

2.3.2 Kiintymyssuhteen tukeminen päiväkodissa

Toissijaisen kiintymyssuhteen lapsi luo päiväkodissa häntä hoitavaan kasvattajaan. Lapsella, jolla on turvallinen ja läheinen kiintymyssuhde ensisijaiseen hoitajaansa, on helpompaa muodostaa korvaava ihmissuhde toissijaiseen hoitajaansa. Lapsi valitsee kiintymyksen kohteekseen ihmisen, joka pystyy antamaan hänelle hoivaa ja vastaamaan hänen tarpeisiinsa ja ehtii viettämään hänen kanssaan aikaa. (Salminen & Tynninen, 2011, 30.)

Alle kolmevuotias lapsi kykenee luomaan kiintymyssuhteen 1-5 häntä hoitavaan aikuiseen Brobergin ym. (2011) mukaan Van Ijendoorn & Sagi-Schwartz (1999). Kiintymyssuhteeseen vaikuttaa se, kuinka monia läheisiä henkilöitä lapsella on ympärillään, joita hän näkee säännöllisesti. Kiintymyssuhde vaatii paljon aikaa ja tapaamisia kehittyäkseen, siksi niitä ei voi yleensä olla enempiä kuin viisi. Siksi olisi tärkeää, että pienellä lapsella olisi omahoitaja ainakin päivähoiton alussa, johon lapsi voi rauhassa tutustua ja kiinnittyä. Pikkuhiljaa lapsi tutustuu myös muihin hoitajiin. (Broberg ym. 2011, 71.)

Lohdun antajaksi ei pienelle, alle kolmevuotiaalle lapselle kelpaa kuka tahansa aikuinen. Jotta kasvattaja voi lohduttaa surullista lasta päivähoitossa, täytyy lapsen luottaa kasvattajaan. Jotta luottamus voi syntyä, tarvitaan yhteisiä kokemuksia lohdutuksesta ja se vie aikaa. Siksi riittävä aika tutustua päiväkotiin ja sen hoitajiin on tärkeää lapsen aloittaessa päiväkodissa. Pieni lapsi odottaa uuden hoitajansa kohtaavan ja tukevan häntä vaikeissa tilanteissa samalla tavalla, kuin hänen vanhempansa ovat häntä lohduttaneet ja tukeneet. Mitä parempi kiintymyssuhde lapsella on häntä ensisijaisesti hoitaneeseen vanhempaan, sitä paremmin hän luottaa uuteen hoitajaansa päiväkodissa. Haasteena on lapset, joiden kiintymyssuhde ensisijaiseen hoitajaan ei ole turvallinen. Heidän vanhempansa eivät ehkä ole osoittaneet lapsilleen riittävää välittämistä ja huolenpitoa, ja vaarana on,

että päiväkotiin tuleva lapsi odottaa samanlaista kohtelua myös hoitajiltaan päiväkodissa. Tässä kohtaa varhaiskasvattajilla on mahdollisuus vahvistaa lapsen tarpeisiin vastaamista ja osoittaa lapselle, että hän on hyvän hoidon arvoinen ja vahvistaa samalla kiintymyssuhdetta lapsen ja hoitajan välillä. (Broberg ym. 2016, 71,74)

Päivähoidon tärkeimpiä tehtäviä on pitää yllä vanhemman ja lapsen välistä kiintymyssuhdetta. Kaikki tunteet sallitaan lapselle hänen käsitellessään eroa vanhemmastaan päivähoiton aikana. Lasta tuetaan siinä, että hän pystyy pitämään vanhempansa mielessään hoitopäivän ajan. Tässä voidaan käyttää apuna esimerkiksi valokuvia. Lapsen on annettava tutustua päivähoitoon ja hoitajiinsa rauhassa. Vanhemmalle välitetään tietoisuutta siitä, että hän on lapselle kaikkein tärkein henkilö. Päivähoidon aikana tapahtuneista asioista kerrotaan vanhemmalle tarkasti, näin ylläpidetään vanhemman emotionaalista kosketusta lapseensa ja ehkäistään ulkopuolisuuden tunnetta. (Salminen & Tynninen, 2011, 42.)

3 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Vastaavaa tutkimusta ainoastaan lohdutuksesta ei löytynyt. Tutkimuksia, joissa tutkittiin varhaiskasvattajien työskentelytapoja ja niiden kehittämistä suhteessa lapseen löytyi. Niissä lohdutus mainitaan osana työtä. Kolmas esimerkki kuvaa lohduttamista lapsen näkökulmasta. Siinä lohdutus on pieni osa kyseistä lopputyötä. Töistä olen pyrkinyt poimimaan lähinnä lohdutusta koskevat tai siihen liittyvät kohdat.

3.1 Kengu-Ru tutkimushanke

Kengu-Ru-tutkimushanke vuosina 2002-2003 yhteistyössä Helsingin yliopiston psykologian laitoksen ja opettajankoulutuslaitoksen kanssa pyrki lisäämään alle kolmevuotiaiden hyvinvointia päiväkodissa. Sen aikana sovellettiin ja arvioitiin uusia työskentelytapoja päivähoitoon. Tutkimushankkeessa selvitettiin, mitä lapselle ja aikuiselle seuraa siitä, että tuetaan lapsen kiintymyssuhdetta omiin vanhempiin vahvistamalla toissijaista kiintymyssuhdetta päiväkodin omahoitajaan. Hankkeessa pyrittiin rohkaisemaan kasvattajia ottamaan aiempaa sensitiivisempi ja aktiivisempi aikuisrooli erityisesti vapaan leikin tilanteissa. Hankkeen nimi, Kengu-Ru tulee Nalle Puh kirjassa esiintyvistä hahmoista Kengu ja Ru. He ovat erottamattomat. Kengu- äiti hoivaa ja tarvittaessa ottaa Pikku-Run pussiinsa turvaan. Samalla hän rohkaisee Ruta tutkimaan uteliaasti maailmaa. (Kalliala, 2008, 6.)

Kalliala (2008, 33) kuvaa, kuinka tärkeää ymmärtäväisen ja hyväntahtoisen aikuisen läsnäolo on lapsen kehitykselle, sillä lapsi kehittyy vuorovaikutuksessa lapsen ja häntä hoitavan aikuisen välillä. Sen tähden aikuisen on alle

kolmevuotiaiden lasten päivähoitoryhmässä oltava kokonaisvaltaisesti läsnä niin fyysisesti kuin henkisesti. Tarvitseva lapsi vaatii rinnalleen aikuisen, joka vastaa hänen tarpeisiinsa. (Kalliala 2008, 17.)

Tutkimustehtävä hankkeessa oli seuraava: Voiko Kengu-Ru-hankkeen intervention avulla lisätä aikuisen sensitiivisyyttä ja kehittää heidän aktivointitaitojaan erityisesti leikkipitoisissa tilanteissa? Hankkeen leikkiosuus ei vastannut minun lopputyöni aihetta, mutta hankkeessa pyrittiin kehittämään kasvattajaa entistä sensitiivisempään ja aktiivisempaan suuntaan suhteessa lapseen ja hänen tarpeisiinsa (Kalliala, 2011, 71.) Tämä pitää sisällään myös lapsen lohduttamisen ja hänen tunteidensa huomioimisen. Kirjassaan Kalliala (2011, 98) kuvaa tilannetta, jossa kasvattaja ei osoita myötätuntoa tai tarjoa lohdutusta isän perään itkevälle pienelle lapselle. Tämä tilanne on kuvattu syksyllä, mutta kirjoittajan keväällä havainnoima sama kasvattaja oli saamansa palautteen ja koulutuksen myötä muuttunut sensitiivisemmäksi, sitoutuvammaksi ja lämpöisemmäksi kasvattajaksi lapsia kohtaan.

Sinkkonen & Kallandin (2011) mukaan Juffer ym. (2008) kuvaa sensitiivistä kasvattajaa seuraavasti: ”Vanhempi on vastaanottavainen, kun lapsi hakee (fyysistä) kontaktia. Hän ei keskeytä tai ole tunkeileva, kun lapsi on tutkimassa rauhassa jotakin. Hän on tunnetasolla läsnä ja avoin. Lisäksi hän on herkkä ja empaattinen kasvatustilanteissa, myös silloin, kun hän joutuu rajoittamaan lasta.” (Sinkkonen & Kalland 2011, 223.)

Tutkija kertoi myös suurista eroista eri päiväkodeissa suhteessa päivähoiton aloittavaan lapseen. Toisessa päiväkodissa juuri aloittanut itkuista lasta kannettiin sylissä ja lonkalla pitkän päivän läpi, kun taas toisessa päiväkodissa uusi lapsi sai tulla toimeen omillaan. Tutkija kuvaa toista tapahtumaa, jossa juuri hoidon aloittanut lapsi itkee isänsä perään. Kasvattaja ei pyri auttamaan ikäväänsä itkevää pientä lasta. Hän ei vastaa lapsen tunteisiin eikä osoita lapselle ymmärtävänsä tämän koti-ikävää millään lailla. Lapsi ei pääse syliin eikä saa osakseen lohdutusta. (Kalliala 2008, 256, 257.)

Tutkimukseen valittiin kuusi tutkimuspäiväkotia sekä kuusi verrokkipäiväkotia Helsingin alueelta. Tutkija havainnoi päiväkotien arkea ja kasvattajien toimintaa erityisesti vapaan leikin aikana syksyllä ja keväällä. Hankkeen tutkimuspäiväkodeissa pidettiin vanhempainiltoja sekä koulutusiltoja kasvattajille. Viimeisessä koulutusillassa kasvattajalle annettiin mahdollisuus peilata omia kokemuksiaan koulutustilaisuuden antia vasten. (Kalliala 2008, 74.)

Osa tutkimuksessa mukana olleista hoitajista sanoi, että heidän työtoiminoissaan oli tutkimuksessa annetun koulutuksen ansiosta tullut positiivisia muutoksia. Lohduttamisen ja sylissä pitämisen tärkeys oli saanut uuden merkityksen eivätkä nämä hoitajat halunneet enää kehottaa epäröivää lasta olemaan reipas ja menemään muiden joukkoon. Sen sijaan he olivat

itse menneet herkemmin lapsen avuksi vaikeissa tilanteissa. Tutkimus myös osoitti, että pitkäkestoinen omahoitajuus ei ole helppo toteuttaa nykyisessä päivähoitosysteemissä. Myöskin joissain tilanteissa lapsen ja hoitajan välisen kiintymyssuhteen onnistuminen aiheutti kateutta muissa työntekijöissä. (Keltikangas-Järvinen 2012, 175, 177, 179, 180.)

3.2 Väitöskirja varhaiskasvattajien toiminnasta päiväkodissa

Väitöskirja Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa sivusi lohdutusta. Siinä havainnointiin varhaiskasvattajien toimintaa eri kasvatustilanteissa. Siinä ei varsinaisesti puhuttu lohduttamisesta, mutta sensitiivisyys ja yleisesti kasvattajien asenne ja tapa kohdata lapsia tuli esille hyvin. Työssä havainnointiin aikuisen toimintaa ja tapoja kohdata lapsi. Kasvattajien vuorovaikutus kuvailtiin sanoilla lämmin, ristiriitainen, tekninen, välttelevä tai etäinen vuorovaikutus. Lapsen käyttäytyessä levottomasti tai aggressiivisesti, tulisi asia kirjoittajan mukaan nähdä niin, että lapsi tarvitsee tässä tilanteessa enemmän tukea kasvattajalta. Tällöin ei lasta hyödytä rankaisu, sillä hän ei ollut toiminut väärin tahallaan. Lapsi tulisi kohdata kokonaisvaltaisesti kaikkine tarpeineen ja tunteineen. Tutkimuksessa kävi ilmi, että päiväkodin rutiineista kiinni pitäminen oli "ajoittain tärkeämpää, kuin lapsen tarpeiden äärelle pysähtyminen." Kasvattajan ja lapsen välinen suhde on tärkeä asia ja se on verrannollinen lapsen kehitykseen ja kasvuun. Tutkimus osoitti, että "haastavien kasvatustilanteiden kohdalla tärkein ratkaiseva tekijä on varhaiskasvattajien vuorovaikutustapa." (Ahonen 2015, 185.)

Ahonen kiteyttää tutkimuksestaan tärkeimmän löydöksen, empatian. Empatia tarkoittaa kykyä eläytyä toisen ihmisen asemaan. (Kalliopuska 2005, 51.) Kasvatustilanteissa kasvattajan empaattisuus ja kyky lämpimään vuorovaikutukseen sai aikaan lapsen hyvän olon. "Empatian kautta tilanteiden selvittäminen tapahtui lasten kokemusta ja tunteita huomioiden lämpimässä ilmapiirissä." Ahonen korostaa myös päivähoidossa lasten sylissä pidon tärkeyttä. Päiväkodin arjen tulisi olla niin joustavaa, että aikaa ja mahdollisuuksia pitää lasta sylissä olisi aikaisempaa enemmän. Erityisesti vahvojen tunnekokemusten jälkimainingeissa lapsen olisi tärkeä olla lähellä kasvattajaa ja saada kokea hyväksyntää ja kuulla lohduttavia sanoja. Hyväksyvä ja lämmin puhe lapselle osoittaa rakkautta myös tunteenpurkauksen jälkeen. Lapsi ymmärtää, että hän on juuri tällaisena arvokas ja ainutlaatuinen. (Ahonen 2015, 209.)

3.3 Lopputyö aiheesta Lapset arvioimassa päivähoidon laatua

Lopputyössä aiheesta Lapset arvioimassa päivähoidon laatua – haastattelututkimus espoolaisen päiväkodin 5–6-vuotiaille lapsille haastateltiin lapsia heidän viihtymisestään päiväkodissa. Pääsääntöisesti lapset viihtyi-

vät päiväkodissa. He tulivat mielellään päiväkotiin ja heillä oli siellä kavereita. He kokivat tulevansa kuulluksi päiväkodissa, mutta haluaisivat enemmän vaikuttaa toiminnan suunnitteluun. (Ikonen & Silventoinen 2011.)

Yksi kysymys koski lohduttamista päivähoitossa. Lapsista 55% sanoi aikuisen lohduttavan häntä aina kun hän kaipaa lohdutusta, 42 % lapsista kertoi näin tapahtuvan joskus ja yksi lapsi koki, että häntä ei koskaan lohduteta. Tässä haastattelussa lapset yhdistivät lohduttamisen vastausten perusteella haavan tai ruhjeen hoitamiseen. Lisäksi lohduttaminen oli lasten mukaan myös halaamista. Yksi haastatelluista lapsista koki, että joku aikuisista lohduttaa ja joku toinen taas ei. "Aina aikuinen ei välttämättä huomaa, että lapsi kaipaisi lohdutusta. Yksi lapsista kertoi myös koettavansa joskus pidättää itkua, vaikka hän olisi satuttanut itsensä, tai vaikka jokin harmittaisi häntä." (Ikonen & Silventoinen 2011.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esittelen tutkimustehtäväni, tutkimusmenetelmät ja sen toteutuksen. Työni on laadullinen tutkimus. Haastattelin kuutta ei varhaiskasvattajaa kahdessa eri päiväkodissa. Aineiston keräsin teemahaastattelun avulla ja analysoin aineiston teemoittelun avulla.

4.1 Tutkimustehtävä

Tutkimustehtäväni oli haastatella varhaiskasvattajien näkemyksiä lohdutuksesta päivähoitossa. Mitä lohdutus päivähoitossa heidän mielestään on? Millaisissa tilanteissa sitä yleensä annetaan ja mikä on sen tavoite? Mikä siinä on haastavaa? Mikä siinä on tärkeintä?

Työni on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kuvataan todellista elämää. Tähän liittyy ymmärrys siitä, että todellisuus todellisesta elämästä on moniulotteinen. Pyrkimyksenä siinä on tutkia aihetta kokonaisvaltaisesti. Siinä täysi objektiivisuus ei ole mahdollista, vaan siinä pyritään etsimään tosiasioita. Tutkijan arvomaailma vaikuttaa myös ymmärrykseen tutkittavista ilmiöistä. Kvalitatiivisen tutkimuksen yksi piirre on laadullisten metodien käyttäminen hankittaessa aineistoa. Siinä kuunnellaan haastateltavien ääntä ja käytetään ihmistä lähteenä. Siinä myös valitaan haastateltavat tarkoituksenmukaisesti. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tapaukset mielletään ainutkertaisiksi ja sen mukaan tulkitaan aineisto. (Hirsjärvi ym. 2015. 161, 164.)

4.2 Teemahaastattelu

Laadullisessa tutkimuksessa yleisimmin käytetään aineistonkeruumenetelminä haastattelua, kyselyä, havainnointia ja erilaisiin dokumentteihin perustuvaa tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 73.) Tiedonkeruumenetelmänä käytin teemahaastattelua, jotka tein yksilöhaastatteluna. Haastattelu on hyvä tiedonkeruun tapa. Siinä on tavoite ja siinä pyritään saamaan aiheeseen liittyvää asianmukaista ja luotettavaa tietoa. Haastateltavilta voi tarvittaessa kysyä täydentäviä kysymyksiä. (Hirsjärvi ym. 2015, 206-208.) Teemahaastattelussa otetaan selvälle haastateltavan ajatuksia haastattelun aiheesta. Se on eräänlainen keskustelu, jossa aloitteen tekijä on haastattelija. Puolistrukturoidussa haastattelussa kysymykset ovat jokaiselle haastateltavalle samat ja vastaukset voi kertoa omin sanoin. (Valli ym. 2015.)

Haastattelun tekemisessä on monia etuja. Siinä ihminen on tutkimustilanteessa subjekti. Hän saa melko vapaasti tuoda mielipiteitään ja kokemuksiaan esille. Siinä hän on luomassa merkityksiä ja on aktiivinen toimija. Haastattelussa voi kysyä myös lisäperusteluja tai tarkentavia kysymyksiä haastattelun aikana. (Hirsjärvi ym. 2015, 205.)

Haastattelun luotettavuus voi olla vaarassa siksi, että haastateltaville on ominaista antaa sosiaalisesti sopivia vastauksia. Eri maiden ja kulttuurien väliset erot on myös hyvä tunnistaa. Ratkaisevaa on, miten haastattelija tulkitsee vastaukset tiedostaen mahdolliset kulttuurierot. Haastateltavat voivat myös puhua haastatteluhetkessä eri tavalla, kuin puhuisivat jossain muussa tilanteessa. Siksi ei saisi liioitella tuloksia yleistettäessä. (Hirsjärvi ym. 2015, 206-207.)

Haastattelin työssäni kahden yksityisen päiväkodin varhaiskasvattajia teemahaastatteluna. Otin selvää teemahaastattelun avulla lohdutuksen toteutumisesta päiväkodissa henkilökunnan kuvailemana. Yhteistyöpäiväkodiksi valikoitui kaksi yksityistä päiväkotia, jotka ensimmäisinä vastasivat sähköpostitse lähetettyyn pyyntöni tehdä haastattelu. Toinen päiväkoti oli minulle täysin uusi ja toisessa päiväkodissa omat lapseni olivat olleet yhden kevään. Lähetin kysymykset päiväkotiin aiemmin, jotta vastaajat pystyivät miettimään aihetta etukäteen niin halutessaan. Kysyin varhaiskasvattajilta mitä lohdutus päivähoitossa on, mikä siinä on tärkeintä ja millaisissa tilanteissa lohdutuksen tarvetta ilmenee? (Liite 1 A) Toisessa päiväkodissa kysyin myös lohdutuksen tavoitetta ja mikä siinä on haastavinta. (Liite 1 B.)

Aikomukseni oli äänittää ja kirjoittaa haastattelut käsin ylös. Ensimmäisessä haastattelupaikassa äänitin vain viimeisen haastattelun, sillä lasten siirtyminen ruokailusta lepopohjelle olisi saattanut häiritä äänittämistä. Tämä oli minulta virhe, olisi pitänyt odottaa hetki, jotta tila olisi tullut riittävän hiljaiseksi äänittämistä varten. Kirjoittamalla ei saavuttanut samaa tunnelmaa ja täysin sanatarkkoja vastauksia, kuin äänittämällä.

Toisessa päiväkodissa lisäsin toiseen kysymykseen vielä kysymyksen: Mikä lohduttamisessa on mielestäsi haastavinta? Ja mikä on lohdutuksen tavoite? (Liite 1 B.) Halusin vastauksiin lisää syvyyttä. Kysyin lisätyt kysymykset myös ensimmäisen haastattelupaikan johtajalta sähköpostilla. (Liite 1 C.)

4.3 Analyysi

Laadullisen tutkimuksen analyysimenetelmänä käytetään yleensä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on metodi sekä väljä teoreettinen kehys, joka liitetään erilaisiin analyysikokonaisuuksiin. Siinä kirjoitetun, kuullun nähdyn aineiston sisältö analysoidaan. Siinä teemoittelun avulla katsotaan, mitä kustakin aiheesta sanotaan. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 93, 95.) Analyysivaiheessa käytin teemoittelua. Teemoittelussa katsotaan, mitä kustakin teemasta on sanottu. Siinä pilkotaan aineisto ja ryhmitellään se erilaisten aiheiden mukaan. Ajatuksena tässä on etsiä varsinaisia teemoja. Siinä etsitään näkemyksiä, jotka kuvaavat juuri tiettyä teemaa. (Tuomi & Sarajärvi, 2013, 93.) Teemoittelun avulla yritetään saada tutkittavasta asiasta kuvaus tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Siinä aineisto saadaan järjestettyä johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi ym. 2013, 103.)

Tehtyäni haastattelut litteroin eli kirjoitin vastaukset sanatarkasti ylös. Järjestelin vastaukset kunkin kysymyksen alle yhteen ja etsin vastauksista yhteisiä teemoja. Hirsjärvi ym. (2015, 224-225) kehottaa etsimään analyysitapaa, joka toisi parhaiten vastauksen tutkimuskysymykseen. Kirjoittajan mukaan vaihtoehtoja on paljon eikä tarkkoja sääntöjä ole. Haastetta lisää aineiston runsaus ja elämänläheisyys. Vastaukset olivat mielenkiintoisia ja kaikki vastasivat juuri esittämiini kysymyksiin.

Aineistoni on otos, jossa kuusi eri varhaiskasvattajaa kahdesta päiväkodista kertoo näkemyksiään lohdutuksesta. Työkokemuksen määrä vaihteli 2-22 vuoden välillä. Molemmat päiväkodit ovat yksityisiä päiväkoteja, joissa on vain yksi ryhmä. Myös tämä on hyvä ottaa huomioon johtopäätöksissä.

4.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksessani olen pyrkinyt noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Olen toiminut rehellisesti ja huolellisesti tutkimuksessani, niiden kirjaamisessa, tallentamisessa ja esittämisessä. Tämän lisäksi käytin eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä ja käytin tarvittavaa avoimuutta julkistessani tutkimukseni tuloksia. Myöskin raportoinnissa pyrin raportoimaan tiedon riittävän yksityiskohtaisesti ja vaaditulla tavalla. Tutkimuksessani lähteistä löydetty tieto on selkeästi merkitty asiantuntijoiden sanomaksi. (Tuomi ym. 2013, 132, 133.)

Haastatteluihin sain luvan yksityisten päiväkotien johtajilta. Vastaajiksi sain vapaaehtoisia varhaiskasvattajia, joita haastattelin nimettöminä ja joista neljä haastattelua äänitin. Vastaukset analysoituani hävitin aineiston ja nauhoitteet. Lähetin kysymykset haastateltaville etukäteen. Pyrin litteroidessani kirjoittamaan haastattelut sanatarkasti ylös, jättäen pois joitain täytesanoja. Yhden vastauksen lähettämiini lisäkysymyksiin sain sähköpostitse ja sen lisäksi kysyin vielä sähköpostitse yhden tarkentavan kysymyksen.

Kaikki kysymykseni koskivat lohdutusta. Toisessa päiväkodissa lisäsin haastatteluun kaksi kysymystä. Tämä lisäsi työhöni syvyyttä. Vastaajat pysyivät aiheessa ja vastasivat siihen mitä kysyin. Ensimmäisessä päiväkodissa kysyin kolme kysymystä ja seuraavassa päiväkodissa lisäsin vielä kaksi kysymystä. Myöhemmin kysyin lisäkysymykset vielä ensimmäisestä päiväkodista sähköpostitse. Haastatteluissa pysyin aiheessa.

5 TULOSTEN ESITTELY

Tässä luvussa esittelen haastatteluista saatuja tuloksia. Tuloksissa on teemoiteltu saatuja vastauksia. Tuloksissa kerrotaan haastateltujen näkemyksiä siitä, mitä lohdutus on ja mikä sen tavoite on. Luvun lopussa kerron milloin lohdutuksen tarvetta esiintyy päivähoidossa ja miten lohdutus voi kohdistua myös vanhempiin.

5.1 Mitä lohdutus on?

Vastauksista löytyi hyvin varhaiskasvattajien näkemys siitä, mitä lohdutus päivähoidossa heidän mielestään on. Vastaukset on teemoiteltu seuraavasti.

5.1.1 Lohdutus on läsnäoloa ja hyväksyntää

Vastauksissa korostui aikuisen läsnäolon tärkeys. Lapsen aito kohtaaminen ja hänen huomioimisensa ja hyväksymisensä kokonaisvaltaisesti koettiin tärkeäksi.

--- on läsnä lapsen tunteissa---

Ei voi lohduttaa ilman että sydämellään lohduttaa, ihan oikeasti haluaa toiselle hyvän mielen---

5.1.2 Lohdutus on syliä ja kosketusta

Lohdutus on syliä, lapsen silittämistä ja hellyyttä. Lohdutus on erään haastateltavan mukaan lähellä pitämistä ja lapsen rauhoittamista. Lasta tulee kuunnella ja ymmärtää hänen tunnetilaansa.

---saa itkeä ja istua sylissä.

--- tukemista ja hellyyttä---

5.1.3 Lohdutus on lapsen tunteiden huomioimista ja niiden sanoitusta

Lohdutuksessa kaksi haastateltavaa koki tärkeäksi lapsen tunteen huomioimisen ja tunteiden sanoittamisen. Aikuinen antaa siinä eväitä lapselle ja viestittää, että lapsen tunne on hyväksytty. Lapsen tunteisiin ei tarvitse mennä mukaan, vaan ne voidaan sanoittaa ja hahmottaa lapselle, mikä tunne on mitäkin. Tärkeäksi eräs vastaaja koki sen, että lapsen tunnetta ei mitätöidä, vaikka itse olisi nähnyt tilanteen eri lailla kuin lapsi.

Haastavaa on, miten puhumme lapselle siinä tilanteessa, ettemme ohita sitä lasta ja sanoita, että kyllä se siitä. Tule vaan leikkiin. Että oikeesti aidosti huomataan se [lohduttamisen] tarve.

---tunteet saa näkyä.

5.2 Mikä lohdutuksen tavoite on?

Lohdutuksessa tärkeää oli tutut ja turvalliset aikuiset sekä turvallinen ilmapiiri. Lohdutuksen tavoitteita löytyi monia. Ne on esitelty ohessa.

5.2.1 Lohdutus tuo turvallisen olon

Lohdutuksen tavoite on tuoda lapselle turvallinen olo. Sen kautta lapsi tulee myös kuulluksi. Tiivistettynä haastatteluista lohdutuksen tavoite on auttaa lasta pääsemään harmituksen tai pahan olon yli ja tuoda lapselle turvallinen olo päiväkodissa. Hyväksyvä ilmapiiri ja tutut hoitajat koettiin tärkeäksi. Tärkeää, että lapsi voi olla oma itsensä ja uskaltaa ilmaista kaikki tunteensa päiväkodissa. Luottamus lapsen ja kasvattajan välillä mainittiin tärkeänä.

Ehdottomasti tuoda lapselle turvallinen olo. Sellainen olo, jossa hän voi olla oma itsensä---

--- että jatkossakin lapsi uskaltaa ilmaista kaikki tunteensa ja luottaa meihin aikuisiin---

5.2.2 Lohdutus lähentää

Eräs haastateltava kuvaili lohdutuksen lähentävän suhdetta lapseen. Hän kuvasi, että lohdutuksen hetkissä aikuinenkin saa lohtua lapselta. Yhdessä päiväkodissa oli jouduttu kokemaan työntekijän odottamaton kuolema. Tämän tragedian läpikäyminen yhdisti päiväkodin työntekijät ja lapset toisiinsa vielä syvemmin kuin ennen ja päiväkodin johtaja sanoi, että nämä lapset tulivat hänelle erityisen läheisiksi. Lohduttaminen siis yhdisti ja lähensi kasvattajia lapsiin ja heidän vanhempaisiin.

Työntekijämme yllättävä kuolema, sen läpikäyminen --- se lohdutus meille kaikille oli meitä yhteen liittävää ja sellasta--
- että mä koen että niistä lapsista on tullut mulle erityisen rakkaita ---

Lohduttaminen parhaimmillaan lähentää lasta ja kasvattajaa. Syntyy tärkeä suhde, joka on kantava voima koko yhteisen päiväkotiajan. ---

Eräs haastateltava oli kantanut alle vuoden vanhaa hoitolasta ensimmäiset kuukaudet kantoliinassa lapsen itkuisuuden tähden. Kantoliinassa lapsi rauhoittui ja hoitajan kädet vapautuivat työhön. Haastateltava koki suhteen tähän lapseen tulleen erityiseksi.

5.2.3 Lohdutus poistaa kivun

Lohduttaessa erään haastateltavan sanoin ”puhalletaan pipi pois”. Monesti lohdutusta annetaan silloin, kun lapsi on satuttanut itsensä ja saa kasvattajan sylissä lohtua siinä hetkessä. Lapsi saa lohdutusta pahaan mieleensä tai kipeään kohtaansa ja jatkaa sen jälkeen huojentuneena päiväänsä. Nämä kohtaamiset kasvattajan kanssa ovat tärkeitä ja luovat hyvää suhdetta lapsen ja kasvattajan välille.

--- että jotain on sattunut, tarvii lohduttaa. Sanotaan, ettei ole hätää, voidaan puhua myös koko ryhmän kanssa, että kaikki on hyvin.

--- Me autamme lasta pääsemään yli sen hetken.

5.3 Milloin lohdutuksen tarvetta on?

Suurin tarve lohdutukselle mainittiin arjen tilanteet, jos lapsi satuttaa itsensä tai tulee ristiriitatilanteita toisten lasten kanssa.

Arjessa, lasta sattuu, joku lyö tai [lapsi] kaatuu - -

Lähes kaikki haastateltavat mainitsivat lohdutuksen tarpeena eron hetken, kun vanhemmat tuovat lapsensa hoitoon. Lapsen voi olla vaikea päästää vanhempaa lähtemään. Lapsella voi olla myös ikävä vanhempiaan hoitopäivän aikana

Lapsi voi tarvita lohdutusta myös, jos jokin harmittava asia tulee pitkänkin ajan jälkeen mieleen. Aina ei syytä lohduttamiselle edes tiedä ja haasteena voi olla se, ettei ole nähnyt tilannetta, joka saanut lapsen surulliseksi. Haastateltavat mainitsivat lapsen kuuntelemisen ja havainnoimisen tärkeyden, silloin lohduttamisen tarpeen huomaa paremmin. Aikuisen tulee olla valmiina tarjoamaan lohdutusta lapselle mahdollisimman herkästi. Kasvattajan on hyvä olla empaattinen aikuinen. Lohdutusta tulisi erään haastateltavan sanoin tarjota aina, kun lapsi kokee sen tarvetta. Tärkeää on myös, että kohtelu on kaikille lapsille reilua.

Osa haastateltavista mainitsi tapahtumat kotona, jotka tuovat surua. Silloin hoitajaa auttaa, jos vanhemmat kertovat mitä kotona on tapahtunut, niin lohdutuksen tarpeen ymmärtää ja osaa huomioida lasta paremmin.

Lapsen elämää sivuavat asiat --- lemmikki, mummo kuolee, [vanhempien] avioero---

Joskus lapsesta huomaa että jotain tapahtunut, vanhempien kertominen selittää käytöksen---

Kaikki lapset eivät aina näytä lohdutuksen tarvettaan. Tästä eräs haastateltava mainitsi.

[tärkeää]--- että me aikuisina huomataan kun on tarvetta lohdutukselle. [haastattelija: huomaako sen helposti?] Välillä huomaa, välillä ei, riippuu lapsesta. Toiset näyttää selkeemmin lohdutuksen tarpeen, toiset yrittää pitää kulissia ja sitä pitää aikuisen yrittää sitä hakea sieltä.

Eräs haastateltava mainitsi haasteena sen, jos kasvattaja ei ole itse saanut kokea lohdutusta muilta ihmisiltä. Silloin hän ei ikään kuin tiedä miten hänen tulisi toimia tai olla. Myöskin vasta valmistunut voi hänen mukaansa kokea samanlaista haastetta lohduttamisessa.

Lohdutus voi kohdistua myös vanhempiin. Eräs haastateltava kertoi, että välillä vasukeskusteluissa hän saa lohduttaa vanhempaa. Tällöin lohduttaminen on keskustelutilanteessa lähinnä vanhemmuuden tukemista. Siinä ymmärretään, että joskus uhmaikäisen kanssa voi tulla vaikeita tilanteita eteen tai voi olla vaikea vastata lapsen kiperiin kysymyksiin. Tällöin vanhemmalle on hyvä välittää viestiä siitä, että sinä osaat ja pärjät ja tiedät mikä lapsellesi on parasta ja olet juuri sellaisena lapsellesi paras vanhempi. Tarjotaan tukea lapsiperheen arkeen rohkaisevilla sanoilla ja kuuntelulla. Tässä auttaa pitkä hoitosuhde samassa päiväkodissa. Silloin kasvattaja tuntee lapsen ja kasvattajan pitkältä ajalta ja osaa näin antaa tukensa oikeaan tarpeeseen. Lohdutuksen tarpeeksi haastateltava mainitsi myös tilanteen, jossa vanhempi kokee jäävänsä yksin pyörittämään arkea, eikä saa tai koe saavansa puolisolta riittävästi apua.

--- voi vanhempia alkaa itkettää oma elämäntilanteessa ja siinä vaiheessa voi lohduttaa heitä ja nostaa heidän vanhemmuuttaan tosi arvokkaaksi. ---

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa esittelen haastattelujen ja teorian kautta tehdyt johtopäätökset ja pohdinnan. Vertaan haastattelujen vastauksia alussa kirjaamani teoriaan lohdutuksesta. Pohdin, miten onnistuin opinnäytetyössäni ja mitä tekisin toisin seuraavalla kerralla ja miten tutkimusta voisi jatkaa tulevaisuudessa.

6.1 Johtopäätökset

Lohdutus on haastateltavien kasvattajien mukaan lapsen ja hänen tunteidensa kokonaisvaltaista hyväksymistä ja tunteiden mahdollista sanoittamista. Lohdutuksessa ollaan läsnä lapselle ja tarjotaan hänelle syliä ja lämpöä. Lohdutus lähentää ja tarjoaa turvaa ja tukea lapselle.

Monet haastateltavat mainitsivat turvallisen ilmapiirin ja tutun hoitajan tärkeyden lasta lohduttaessa. Yksi haastateltava kuvaili lohdutuksen olevan ”syliä ja läsnäoloa.” Sinkkosen mukaan 1-2-vuotiaat lapset tarvitsevat ”tuttujen ja turvallisten ihmisten läheisyyttä, syliä ja lohdutusta.” (Sinkkonen 2017.)

Lohdutuksessa vaadittiin haastateltavien mukaan aikuisen läsnäoloa ja kykyä huomioida ja havainnoida lapsen tunnetiloja. Haastateltavat puhuivat myös vuorovaikutussuhteesta ja siihen liittyvän luottamuksen tärkeydestä. Keltikangas-Järvinen mainitsee, että hoitajan läsnäolo saa lapsessa aikaan turvallisuuden tunteen. Hoitajan on hänen mukaansa hyvä olla tietoinen lapsen tunnetiloista. (Keltikangas-Järvinen, 2012, 27,28.) Lapsen tunteita ei haastateltavien mukaan saisi ohittaa, vaan ne tulee ottaa todesta ja niihin vastata. Kirkkopelto ym. (2016, 45) kirjoitti, että lasta tulee auttaa suurten tunteiden käsittelemisessä.

Yksi haastateltava mainitsi lasten yksilöllisen tavan näyttää lohdutuksen tarpeensa. Toiset lapsista näyttävät sen helpommin kuin toiset. Broberg ym. (2011) kehottaa päiväkodin henkilökuntaa olemaan tarkkana ja etsimään tapoja, miten välttävasti vanhempaansa kiinnittynyttä lasta voisi lohduttaa ja auttaa. Välttävasti kiinnittynyt lapsi ei välttämättä näytä lohdutuksen tarvetta yhtä helposti kuin turvallisesti kiinnittynyt.

Lapsen tunteet saavat haastateltavien mukaan näkyä ja niitä ei saisi ohittaa. Tunteet tulisi heidän mukaansa sanoittaa lapselle ja olla lapselle läsnä. Tunteiden sanoituksesta puhui myös Raisa Cacciatore, joka kehottaa olemaan läsnä lapsen tunnepurkauksen aikana ja sanoittamaan lapsen tunteen (Cacciatore & Heimonen 2012.) Fyysinen läsnäolo ja henkinen kuunteleva korva mainittiin haastattelussa tärkeäksi asiaksi lohdutuksessa. Samasta asiasta puhuu myös Kauppila (2016), joka mainitsee tärkeäksi sen, että lasta kuullaan ja hänen tunteensa sallitaan.

Osa haastateltavista mainitsi sen, että lapsen tunnetta ei saisi mitätöidä. Tahkokallion (1995, 104, 105) mukaan lapsen kipu tulee ottaa todesta eikä sitä saa vähätellä. Lapsen aktiivisen kuuntelemisen ja sylissä pitämisen jälkeen lapsen olo helpottuu. Kinnunen (2005, 114) kuvaa, että lapsen tunteita ei saa vähätellä tai painaa alas. Muuten lapsi voi oppia kätkemään tunteensa. Lapsi tulee Ahosen (2015) mukaan hyväksyä tunteineen päivineen ja ottaa hänen tunteensa todesta. Haastateltavat mainitsivat tärkeäksi lapsen kuuntelemisen ja lapsen tunteiden hyväksymisen.

Syli ja läheisyys mainittiin haastatteluissa lohduttamisen muotona. Uvnäs-Moberg (2013) mainitsee, kuinka sylissä pitäminen ja kosketus vähentävät lapsen stressiä. Raimovaara (2012) mainitsee, että lapsella tulee olla syli, johon hän pääsee tarvittaessa itkemään. Toisen päiväkodin johtaja mainitsi, että heidän päiväkodissaan on niin paljon aikuisia, että heillä lapsi voi olla sylissä niin pitkään, kuin haluaa.

Haastateltavista yksi mainitsi empaattisen aikuisen, joka on läsnä ja tukee lasta. Jokaisen haastateltavan vastauksesta välittyi empatia ja herkkyyttä lapsen tarpeille. Ahonen (2015, 185) kiteyttää tutkimuksestaan tärkeimmän löydöksen, empatian. Ahosen tutkimuksessa kasvattajan empaattisuus ja kyky lämpimään vuorovaikutukseen sai aikaan lapsen hyvän olon.

"Empatian kautta tilanteiden selvittäminen tapahtui lasten kokemusta ja tunteita huomioiden lämpimässä ilmapiirissä."

Kaksi haastateltavaa mainitsi haasteena lohduttamiselle sen, jos lapsella on kotona vaikeita asioita käsiteltävinä. Kasvattajaa auttaa tässä tieto siitä, mitä kotona on tapahtunut, näin he kykenevät myös kohdistamaan lohdutustaan oikein. Silti yksi haastateltava sanoi, että lohduttaa voi, vaikka ei edes tiedä mistä lohdun tarve juontaa juurensa.

Kaksi haastateltavaa mainitsi haasteeksi lohdutuksessa sen, jos on monta lasta kerralla hoidettavana ja yksi heistä tarvitsee lohdutusta. Haastateltavan sanoin: "Jos jää yhdelle aikuiselle enemmän lapsia ja siinä pitäisi lohduttaa, että keskittyy siihen lapseen, jolla lohdutuksen tarve." Kalliala mainitsee päivähoiton haasteeksi sen, että yhdellä hoitajalla on monta tehtävää yhtä aikaa, jolloin kasvattajan huomio jakaantuu moneen eri suuntaan. Kasvattajan on samanaikaisesti autettava, ohjattava ja otettava huomioon monen lapsen tarpeet. Tämä on haaste niin lapsille kuin kasvattajillekin. (Kalliala 2008, 132.)

Kukaan vastaajista ei maininnut kiintymyssuhdetta sanana enkä siihen kysymyksissäni viitannut. Eräs vastaaja mainitsi sen, jos lapsi on uusi, eikä kasvattaja tiedä juuri sen lapsen tarpeita ja tapoja suhteessa lohdutukseen. Vuorovaikutus ja suhde lapsen ja hoitajan välillä mainittiin. Kaikki vastaajat toimivat pienessä yksityisessä päiväkodissa, jossa ryhmiä on vain yksi. Tämän pohjalta kasvattajan ja lapsen suhde on pitkäkestoinen ja mahdollistaa vahvan kiintymyssuhteen yhteen tai useampaan kasvattajaan kenties koko päivähoiton ajan.

Päivähoidon työntekijät kuvailivat lohdutusta yhteneväisesti teorian kanssa monilta osin. Heillä oli vahva ymmärrys aikuisen läsnäolon merkityksestä ja tunteiden huomioimisesta ja heillä oli halu luoda lapselle turvallinen paikka vastaanottaa lohdutusta. Varhaiskasvattajan tehtävä on erään haastateltavan mukaan tukea lasta ja olla läsnä lapselle ja lapsiryhmälle hoitopäivän aikana. Myös yhteistyö vanhempien kanssa nousi esille varhaiskasvatuskeskustelun ja kommunikoinnin kautta.

Haastateltavien työkokemukset vaihtelivat kahdesta vuodesta 22 vuoteen. Työkokemus välittyi vastauksista ja ammattitaito näkyi. Eräs haastateltava oli saanut jopa lohduttaa lasten vanhempia varhaiskasvatuskeskusteluissa. Kaikki pysyivät aiheessa ja vastasivat melko samalla tavalla. Haastatelluista välittyi kiinnostus ja välittäminen lasta ja hänen tunteitaan kohtaan.

6.2 Pohdinta

Opinnäytetyöni tavoite oli selvittää varhaiskasvattajien näkemyksiä lohdutuksesta päivähoidossa. Oli mielenkiintoista kuulla haastateltavien näkemyksiä ja kuulla, kuinka tärkeänä he pitivät lapsen lohduttamista. Varhaiskasvattajien näkemykset olivat yhteneväisiä tutkitun teorian kanssa. Opin paljon uutta aiheesta. Aikuisen sensitiivisyys lapsen tarpeisiin ja empatian tärkeys vahvistui minulle. Aikuisen tulee olla läsnä lapselle, lapsen tarpeisiin tulee vastata ja hänen tunteensa huomioida menemättä silti mukaan lapsen tunnereaktioon.

Keltikangas-Järvinen (2012) ja Rusanen (2011) ovat molemmat puhuneet siitä, että alle kolmevuotiaalla lapsella olisi paras olla yksi hoitaja päivähoidossa, johon hän voi rauhassa kiintyä. En kysymyksissäni puhunut kiintymyssuhteesta tai hoitajan tuttuudesta mitään. Olisi ollut mielenkiintoista liittää ne kysymyksiini. Silti haastateltavat mainitsivat aikuisen ja lapsen välisen vuorovaikutussuhteen ja tutut hoitajat. Minua kiinnostaisi jatkaa aiheen tutkimista. Haastattelun lisäksi haluaisin myös havainnoida lapsiryhmiä. Havainnoimalla kasvattajia näkisin, miten lohdutusta annetaan siellä arjen keskellä.

Haastattelut vahvistivat sitä, että lapsen tunteet otetaan todesta päivähoidossa ja häntä autetaan rauhoittumaan ja ottamaan vastaan lohdutusta. Kengu-Ru hankkeen kaltainen tilanne, jossa kasvattaja ei lainkaan huomiointanut vanhemman perään itkevää lasta ei voisi ainakaan haastateltavien vastausten perusteella tapahtua tutkimuspäiväkodeissani. Erään haastateltavan sanoin: ”Ei voi lohduttaa, ilman että sydämellään lohduttaa, ihan oikeasti haluaa toiselle hyvän mielen tai haluaa olla lähellä.” Haastateltava kuvaili myös oppineensa lohduttamisesta oman äitiytensä kautta. Hän lohduttaa hoitolapsiaan niin kuin lohduttaisi omiaan. Oli ihana kuulla, että kasvattamisessa voi olla näin sydämellään mukana.

Ensimmäisessä haastattelussa minulla oli vähän haastattelukysymyksiä. Seuraavaan päiväkotiin lisäsin kaksi kysymystä ja se antoi työlleni syvyyttä. Vastaukset vahvistivat ymmärrystäni lohdutuksesta ja sen merkityksestä lapselle. Lohdutus vaatii kasvattajan läsnäoloa ja se myös lähentää kasvattajan ja lapsen suhdetta. Tämä oli hieno oivallus ja eräs haastateltava kuvasi myös kasvattajan saavan lohdutusta lapselta. Vanhempien lohdutus kasvatuskeskusteluissa toi uuden näköalan työhöni. On tärkeää, että myös vanhemmat kohdataan.

Aluksi tuntui vaikealta löytää teoriaa opinnäytetyötä varten. Ihmettelen, miksi aiheesta ei ole tehty opinnäytetöitä tai graduja. Työni rohkaisee opiskelijoita tutkimaan aihetta lisää. Opinnäytetyöni auttaa kasvattajia reflektoimaan omaa toimintaansa ja auttaa ymmärtämään lapsen kokonaisvaltaisen hyväksymisen tarpeen ja empatian merkityksen.

LÄHTEET

- Ahonen, L. (2015). *Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa*. Väitöskirja. Acta Universitatis Tamperensis 2115. Haettu 1.12.2017 osoitteesta <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/98158/978-951-44-9971-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Broberg, M., Hagström, B. & Broberg, A. (2016). *Anknytning i förskolan*. Stockholm: Kirjoittajat ja Natur & Kultur.
- Cacciatore R. & Heimonen P. (2012). *Miten opetan pettymyksen sietoa, eli miten lasta voi opettaa sietämään epäonnistumista?* Haettu 22.5.2017 osoitteesta www.raisacacciatore.fi/143
- Degerholm, V. (2015). *Pikku Kakkosen Veera Degerholm: "En pelkää lapsen kiukkua"* Haettu 22.5.2017 osoitteesta <http://www.vauva.fi/artikkeli/van-hemmuus/pikku-kakkosen-veera-degerholm-en-pelkaa-lapsen-kiukkua>
- Haapsalo, T., Kirkkopelto K. & Repo L. (2016). *Mun ja sun juttu*. Helsinki: Seurakuntien Lapsityön Keskus ry.
- Hirsjärvi, S., Remes P. & Sajavaara P. (2015). *Tutki ja kirjoita*. Porvoo: Tammi.
- Ikonen, E. & Silventoinen R. (2011). *Lapset arvioimassa päivähoiton laatua – haastattelututkimus espoolaisen päiväkodin 5-6-vuotiaille lapsille*. Opinnäytetyö. Sosiaalialan koulutusohjelma. Laurea-ammattikorkeakoulu. Haettu 1.12.2017 osoitteesta <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2011061512090>
- Juusola, M. (2011) *Vahvaksi rakastetut lapset*. Keuruu: Otava.
- Kajander-Ruuth, S. (2016). *Näin lohdutat läheistä – se on helpompaa kuin luuletkaan*. Kodin Kuvalehti. Haettu 18.8.2017 osoitteesta www.kodin-kuva-lehti.fi/artikkeli/voi-hyvin/psykologia/nain-lohdutat-laheista-se-on-hel-pompaa-kuin-luuletkaan
- Kalliala, M. (2008) *Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päivähoitossa?* Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Kalliopuska, M. (2005) *Psykologian sanasto*. Keuruu: Otava.
- Kaskela, M. & Kekkonen, M. (2006). *Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta -Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen*. Vaajakoski: Gummerus.

Kauppila (2016). *Lohtu, mitä se on ja miten se tehdään?* Haettu 16.5.2017 osoitteesta <http://viisaselama.fi/lohtu-mita-se-on-ja-kuinka-se-tehdaan-vinkkejä-lapsen-tunteiden-kohtaamiseen/>

Keltikangas-Järvinen, L. (2012). *Pienen lapsen sosiaalisuus*. Helsinki: WSOY.

Kinnunen, S., (2005). *Anna mun olla lapsi*. Helsinki: Kirjapaja.

Oksanen, P (2015). Pelottava ja ahdistava viha - suuttumisen taustalta löytyy häpeää ja kauhua. MTV3. Haettu 22.5.2017 osoitteesta <http://www.mtv.fi/lifestyle/tunteet/artikkeli/viha-on-monimutkainen-tunne-taustalla-pelkoa-hapeaa-ja-kauhua/4781312>

Raimovaara (2012). *Äiti, älä mene! Miten tukea eroahdistunutta lasta?* Haettu 16.5.2017 osoitteesta <http://www.voice.fi/koti/a-50530>

Rusanen, E. (2011). *Hoiva, kiintymys ja lapsen kehitys*. Porvoo: Oy Finn Lectura Ab.

Salminen, E & Tynninen K. (2011) *Omahoitajana päiväkodissa*. Saarijärvi: Pedatieto.

Sinkkonen, J. (2004). Kiintymyssuhdeteoria - tutkimuslöydöksistä käytännön sovelluksiin. *Terveyskirjasto*. Haettu netistä 3.1.2018 osoitteesta <http://www.terveys-kirjasto.fi/xmedia/duo/duo94437.pdf>

Sinkkonen, J. & Kalland, M. (2005). *Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen*. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, J. & Kalland, M. (2011). *Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen*. Helsinki: WSOYpro Oy.

Sinkkonen, J. (2017). Varhaiskasvatusta on täynnä sanahelinää –alle 3-vuotias ei tarvitse kasvatusta, vaan tuttuja ja turvallisten ihmisten läheisyyttä. *Helsingin Sanomat*. Haettu 25.8.2017 osoitteesta <http://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000005112772.html>

Sinkkonen, M. (2016). *Mielen hoiva, Myötätunto ja lohdutus voimavarsi*. Helsinki: Kirjapaja.

Sinkkonen J. & Pihlaja P. (1999). *Ulos umpikujasta*. Porvoo: WSOY.

Tahkokallio, K. (1995). *Myönteinen ajattelu lasten kasvatuksessa, Miten sanotaan Ei myönteisellä tavalla*. Juva: WSOY.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. (2002). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Vantaa: Tammi.

Tuomi, J. & Sarajärvi A. (2013). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Vantaa: Tammi

Uvnäs-Moberg K. (2013). Syliä ja silityksiä stressiin. *Yle Akuutti*. Haettu 19.5.2017 osoitteesta <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2013/02/27/syλια-ja-silityksia-stressiin>

HAASTATTELUKYSYMYKSET

A. Haastattelu ensimmäisessä päiväkodissa

1. Mitä lohdutus päivähoitossa mielestäsi on?
2. Mikä siinä on tärkeää?
3. Milloin lohdutuksen tarvetta ilmenee?

Oliko vielä jotakin, jota haluaisit sanoa lohdutuksesta?

B. Haastattelu toisessa päiväkodissa

1. Mitä lohdutus päivähoitossa mielestäsi on?
2. Mikä siinä on tärkeää?
3. Mikä siinä on haasteellista?
4. Milloin lohdutuksen tarvetta ilmenee?
5. Mikä on mielestäsi lohdutuksen tavoite?

C. Lisäkysymys ensimmäisen päiväkodin johtajalle:

1. Mikä lohdutuksessa on haasteellista?
2. Mikä on mielestäsi lohdutuksen tavoite?